

emléket, annak jelentőségét nem becsülik túl, érdemének megfelelően méltatják: „A szövegemlék 44, a glosszák 11 szavának összesen tehát 55, a XV. század elején és nem egy esetben először éppen szövegemlékünkben jelentkező magyar szónak a feltárása mégis csak nyelvtörténetünk valamelyes gyarapodását jelenti.”

Mind Farczády könyvészeti, illetve a kódexet és a szövegemléket ismertető fejtegetései, valamint Szabó T. Attila nyelvészeti tanulmánya pontos, alapos munka. Ehhez járul a nyelvemlék faksimiléje. S így egészében egy kiváló kis könyvet kapunk az újonnan felfedezett magyar nyelvemlékről. A könyv szép kiállítása a bukaresti akadémiai kiadót dicséri.

Gerézy Rabán

Verancsics Faustus Dictionariumának magyar szókészlete betűrendben, a latin értelmezésekkel. Készítette B. Simond Renée. Bp. 1959. Akadémiai K. 78 l.

A kiadás beleilleszkedik abba a tervszerű kutatómunkába, amely a közelmúltban megjelent publikációk alapján (Deme László: *A XVI. sz. végi nyelvi norma*; Papp László: *A XVI. sz. végi nyelvjárások*; uő: *Nyelvjárás és nyelvi norma XVI. századi dekájaink gyakorlatában*) a XVI. sz. végi magyar nyelv — előbb vagy utóbb — megírandó monográfikus áttekintését hivatott előkészíteni. B. Simond Renée munkája tehát nemcsak egy több nyelvű szójegyzék magyar—latin anyagát nyújtó kritikai kiadásként értékes, de *ebben az összefüggésben* időszerű és hasznos is.

Verancsics Faustus ma is mint afféle egy-könyvű *nyelvtudós* él a köztudatban, kit eleve csakis így lehet emlegetni, holott ez a tevékenysége közéleti (politikai, irodalmi és művelődéstörténeti jellegű) működésének csupán egyik oldala. Az újabb kutatások (1935) óta tudjuk ugyanis, hogy — valószínűleg Draskovich György példájára és sugallatára — Verancsics, ha szerény mértékben is, de részt vállalt a magyarországi rekatolizáció irodalmi előkészítéséből. Egyrészt Algerus Leodiensis 1584-es prágai kiadásának előszavában, másrészt 1595-ös, végül a két 1606-os emlékiratában impliciten benne foglaltatott már számos olyan elv, mely később Pázmány programjának fontos részeként bukkant fel.

Mind Ezeket természetesen nem azért említettük, mintha Verancsics életrajzát, pályafutásának — ha mégoly vázlatos — ismeretét, vagy esetleg bármiféle Verancsics-bibliográfiát, számon kérnénk B. Simond Renée következetesen nyelvészeti szempontú bevezetőjétől és apparátusától. Inkább csak tanulságul kívánjuk megállapítani, hogy

Verancsics Faustus igazi, teljes arcképének megrajzolása egyes tudományágak helyett ma már a nyelvtörténeti kutatók és az irodalomtörténészek *közös* feladata kell, hogy legyen, s ehhez a *Dictionarium* kiadása kétségkívül egy lépést jelent előre.

V. Kovács Sándor

Szigligeti Ede: Színművek. Válogatta, sajtó alá rendezte, az utószót és a jegyzeteket írta: Z. Szalai Sándor. Bp. 1960. Szépirodalmi K., 511 l.

A Szépirodalmi Kiadó régóta vajdó teremtést válogatja meg, amikor megjelenteti Szigligeti Ede színműveinek válogatott kötetét. Szigligeti kétségtelenül a magyar dráma és színháztörténet egyik legjelentősebb alakja. A Nemzeti Színház története elképzelhetetlen nélküle. Mint színész, titkár, majd mint rendező és dramaturg dolgozik, s ő az első polgári életet élő igazgatója a színháznak, aki nem származása és társadalmi összeköttetései révén, hanem tehetsége, szorgalma és munkája árán jutott erre a magas állásra.

Szinte példa nélkül álló írói termékenységgel biztos anyagi alapot nyújtó eredeti műsorrendet teremtett, s népszínműveivel a színpadon győzelemre vitte a népi nemzeti irányt. Reformkori történelmi drámáiban a nemzeti öntudatot ébreszti, fiatalkori népszínműveiben a jobbágykérdés megoldását sürgeti, 48-ban Rákóczi példájával lelkesíti, a bukás pillanatában a *Liliomfi* kedves történetével akarja a könnyeket letörölni. A Bach-rendszer idején sem fordul el 1848-tól, a legsikerültebb darabjaiban a szabadság és a demokrácia eszméit idézi. A kiegyezés után igaz, már távolabb él a társadalmi harcoktól, de a nagy társadalmi erők mozgására akkor is felfigyeltek. Ő ábrázolja először irodalmunkban a munkás és a tőkés ellentétét.

A felszabadulás után több színházunk tűzte műsorra Pesten és vidéken Szigligeti egy-egy színművét, sőt a *Liliomfi*ből nagyszerű filmet készítettek. De könyvkiadásunk mostohán bánjt vele. Csaknem 15 évnek kellett eltelnie, míg Szigligeti drámái újra megjelentek. S könyvkiadásunk szeszélye úgy hozta, hogy most másfél év alatt a *Szökött katonát* a Magvető is (*Három reformkori dráma*, Magyar Könyvtár sorozat. Bp. Magvető Könyvkiadó, 1959.) és a Szépirodalmi is megjelentette mostani, Szigligeti Ede: *Színművek* c. kötetében.

A Szépirodalmi Kiadó Szigligeti kötete izléses, szép kiadásban, jó papíron jelent meg. A kötet válogatása (Z. Szalai Sándor munkája) gondos, valóban Szigligeti legjellemzőbb hat színműve került bele. Arról esetleg lehetne vitatkozni, hogy a teljesebb pályakép kedvéért talán meg lehetett volna találni a módját, hogy legjobb történelmi drámája, a *Gritti*,